

NATURA 2000-GEBIED: 060 STELKAMPSVELD
VERSLAG VELDBEZOEK DD. 29 JUNI 2021

Aanwezig namens Provincie:

Aanwezig namens Terreinbeheerder:

Overige aanwezigen:

Datum bezoek:

29 juni 2021

Doel

Het doel van het bezoek is na te gaan of de (stikstofgevoelige) habitattypen in Natura 2000-gebied Stelkampsveld zich ontwikkelen volgens verwachting, zoals is beschreven in het Beheerplan Natura 2000 Stelkampsveld en de daarvan onderdeel uitmakende gebiedsanalyse. Dit in het licht van de voorgenomen en uitgevoerde maatregelen en het te verwachten effect op omvang en kwaliteit van de habitattypen. Het veldbezoek beperkt zich daarbij tot zichtbare ontwikkelingen en vormt een aanvulling op de overige monitoring die in het gebied plaatsvindt. Aan de beheerders is gevraagd eerder in het veld waargenomen signalen uit het veldbezoek in te brengen.

Bevindingen

Stand van zaken habitattypenkaart

In 2019 is een SNL-vegetatie- en soortenkartering uitgevoerd. Uit deze vegetatiekartering worden de actuele oppervlakten van aanwezige habitattypen afgeleid. De nieuwe habitattypenkaart (T1) is nog niet gereed. Voor dit veldbezoek is daarom de T0-habitattypenkaart gebruikt.

Voor het habitatype Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidend bos (H91E0C) is recent door het OBN Deskundigenteam Beeklandschap een advies uitgebracht over de interpretatie van het begrip beekinvloed. Dit advies zal worden verwerkt in de habitattypenkaart.

Status uitvoering PAS-maatregelen

De omvormingsmaatregelen naar schraalland en heide en naar extensieve graanakker zijn uitgevoerd of in gang gezet. Dit geldt ook voor de hydrologische maatregelen. Het daadwerkelijk opzetten van de grondwaterstand is voorzien voor eind 2021.

Om in de toekomst een goede evaluatie van de resultaten van de maatregelen te maken is het van belang dat de uitgevoerde maatregelen worden vastgelegd conform het gegevensleveringsprotocol dat de provincie hiervoor heeft opgesteld. De provincie zal uitvoerende partijen verzoeken deze informatie te leveren.

Status procesmonitoring

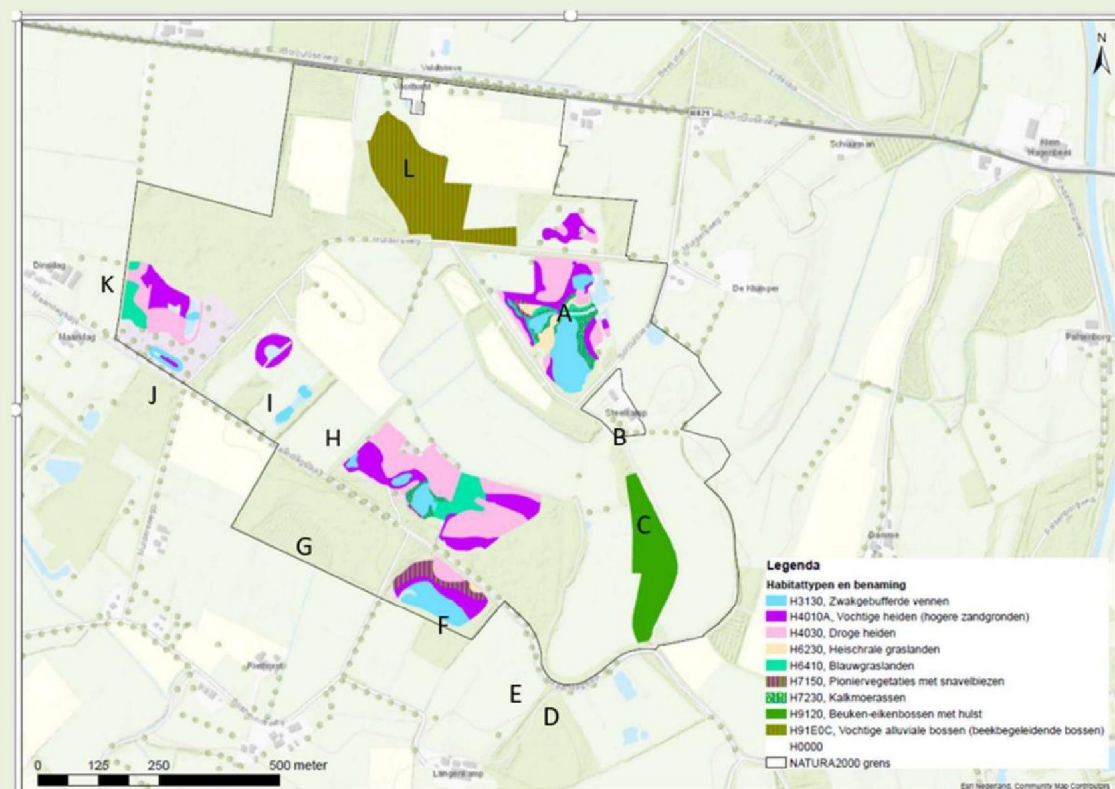
De ontwikkeling van de in gang gezette processen in het Stelkampsveld wordt gemonitord. Het monitoringsnetwerk is ingericht en er is begonnen met de veldmetingen. De monitoring vindt plaats op basis van het Meetplan procesindicatoren Stelkampsveld (Bosgroep Midden Nederland, 2017). In de tweede helft van 2021 zal het meetplan in opdracht van de provincie door RHDHV geactualiseerd worden. Onderdeel hiervan is het toevoegen van maatlatten voor de beoordeling van de monitoringsdata.

De beheerder geeft aan behoefte te hebben aan monitoringinformatie op perceelsniveau voor de recent ingerichte percelen. Deze informatie is nodig om het ontwikkelingsbeheer te kunnen sturen en evalueren. Ook kan deze informatie over de effectiviteit van bepaalde maatregelen worden gebruikt voor toekomstige projecten. De procesmonitoring is er niet op ingericht om deze informatie te leveren. Beheerder zal deze informatie zelf moeten verzamelen voor wat betreft de biotische monitoring. De mogelijkheid moet onderzocht worden om deze monitoring die nodig is voor de dagelijkse aansturing van het ontwikkelingsbeheer onderdeel uit te laten maken van de planvorming en financiering van de inrichting.

Bevindingen in het veld

Alle habitattypen zijn bezocht. De habitattypen Zwak gebufferde vennen (H3130), Vochtige heiden (H4010A), Droge heiden (H4030), Heischrale graslanden (H6230), Blauwgraslanden (H6410), Pioniersvegetaties met snavelbiezen (H7150) en Kalkmoerassen (H7230) komen voor in een gradiënt waarbij, net als in voorgaande jaren, het geheel is bekeken en niet elk habitatype afzonderlijk.

Hieronder is de T0-habitattypenkaart opgenomen met de bezochte locaties. Diverse locaties zijn aangegeuid met een letter. Deze komen terug in de onderstaande tekst.

Locatie A betreft het oude reservaat Stelkampsveld. Hier zijn de volgende habitattypen aanwezig in geleidelijke gradiënten en mozaïeken: Droge heide (H4030), Heischraal grasland (H6230), Blauwgrasland (H6410), Kalkmoeras (H7230), Pioniersvegetatie met snavelbiezen (H7150), Vochtige heide (H4010A), Zwak gebufferd ven (H3130). De waterstanden in de vennen lijken zich hersteld te hebben na de voorgaande droge jaren. Spaanse ruiter en valkruid zijn aanwezig. Geconstateerd wordt dat de overgang tussen droge heide en de overige vegetaties 'hard' is. Dit komt door het maaibeheer dat jaarlijks op dezelfde wijze wordt uitgevoerd. De beheerder overweegt de inzet van een gehoede schapenbegrazing (incl. geiten) - ook in andere arealen van het N2000 gebied - om de ontwikkeling van meer natuurlijkere overgangen en mozaïeken mogelijk te maken.

Locatie A: Gradiëntrijke overgang.

Bij **locatie B** is net buiten het Natura 2000 gebied, recent een sleuf gegraven waarin een pompput is aangebracht. SBB zal dit melden bij het waterschap. Wanneer deze situatie tot een knelpunt leidt voor het herstel van het Stelkampsveld zal SBB dit melden bij de provincie. Zo nodig zal de provincie hierop actie ondernemen.

Locatie B: geslagen put aan rand van Natura2000gebied.

Locatie C betreft het habitattype H9120 Beuken-Eikenbossen met Hulst. De boomlaag bestaat vooral uit zomereik, maar ook zoete kers en andere soorten. In de kruidlaag staan o.a. dalkruid en gewone salomonszegel en ook veel braam. Het is onvoldoende bekend om welke braamsoorten het gaat, mogelijk komen ook oud-bossoorten voor. In het proces van actualiseren van het Natura 2000 beheerplan zal aandacht besteed moeten worden de gewenste ontwikkeling van het habitattype Beuken-Eikenbos met Hulst en de hiervoor benodigde maatregelen. Ook de eventueel te verwachten effecten van de hydrologische maatregelen op dit habitattype behoeven aandacht.

Locatie D ligt buiten het Natura 2000 gebied. Hier zijn wel ingrepen gedaan ten behoeve van het Natura 2000 gebied. Afgelopen najaar is bos (met name grove den) gekapt en is geplagd en bekalkt, om heide te ontwikkelen. Dit jaar moet beheer gaan plaatsvinden om verbossing tegen te gaan. Er zijn verschillende opties: maaien, handmatig verwijderen en/of eerder genoemde begrazing met een gehoede kudde. Staatsbosbeheer bepaalt de methode in overleg met de aannemer. Er is een stukje bos met lariks blijven staan, vanwege een vermeende aanwezigheid van een buizerdnest. Dit wordt waarschijnlijk komend najaar omgevormd naar loofbos.

Locatie D: bos verwijderd, geplagd en bekalkt ten behoeve van heideontwikkeling.

Locatie E: Inrichting nog niet uitgevoerd.

Locatie E ten noordwesten van locatie D is een agrarisch grasland dat nog moet worden ingericht. Hier wordt 20 – 30 cm afgegraven voor ontwikkeling naar vochtig hooiland.

Bij **locatie F** is een rand bos verwijderd in aansluiting op het schraalland, ten behoeve van uitbreiding van heide en schraalland (maatregel M4 Omvormen bos (volledig of deels) naar schraalland en heide). Het schraalland bestaat hier uit een gradiënt met (van hoog naar laag) de habitattypen Droge heide (H4030), Heischraal grasland (H6230), Vochtige heide (H4010A), Pioniersvegetatie met snavelbiezen (H7150) en Zwak gebufferd ven (H3130). De ontwikkelingen op deze locatie zijn zoals verwacht.

Locatie F: bosrand verwijderd, aansluitend op het reservaat (links).

Het rabattenbos 'Halve Maan' bij **locatie G** is vorig jaar gekapt (maatregel M4). In een ver verleden is dit een natte laagte geweest. Er is een intacte broekeerdgrond aanwezig onder de rabatten. Hier zal zich naar verwachting nat hooiland ontwikkelen, wellicht met grondwatergevoede vegetaties. De rabattenstructuur wordt hier verwijderd; de organische toplaag wordt verwijderd en het deel er onder wordt in de voormalige sloten verwerkt.

Bij **locatie H** is bos gekapt (maatregel M4). Bij **locatie I** is de toplaag verwijderd. Daarbij is het oude reliëf hersteld.

Locatie I: toplaag verwijderd en het oude reliëf hersteld.

Locatie J is ook een voorbeeld van een maatregel die genomen is buiten het Natura 2000 gebied, maar wel ten behoeve van het Natura 2000 gebied. Hier is een fijnsparrenbosje verwijderd (nu geheel uitgevoerd, vorig jaar nog deels). Staatsbosbeheer gaat nu het vervolgbeheer bepalen. Wellicht kan hier ook schapenbegrazing worden toegepast.

Locatie J: bos verwijderd buiten het Natura 2000 gebied voor omvorming naar heide.

Bij **locatie K** (omgeving Entelsveld) is in de ondergrond een broekeerdgrond aanwezig. De opgebrachte grond is afgegraven. De sloten zullen worden gedempt met schoon zand. Dit gedeelte heeft potenties voor ontwikkeling van nat hooiland. Ook hier moet het vervolgbeheer worden bepaald door de beheerder.

Het alluviale bos bij **locatie L** is voorin vrij ruig en dieper in het bos van betere kwaliteit, met o.a. gewone dotterbloem, waterviolier en elzenzegge. De hydrologie is nog niet op orde. In het kader van het beheerplan Natura 2000-gebied Stelkampsveld zal de waterhuishouding geoptimaliseerd worden. De beek wordt verondiept en er komt een nieuwe stuw in. Het aangrenzende perceel van Natuurmonumenten is afgegraven en zal worden ontwikkeld naar grasland en deels bos.

Conclusies en actiepunten 2021

- De ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen in het gebied is in hoofdlijn conform de verwachting zoals beschreven in het Natura 2000 beheerplan en de daarbij behorende gebiedsanalyse. Onzeker is de doorwerking van de droogtejaren.
- De inrichtingsmaatregelen zijn in volle uitvoering en zullen naar verwachting dit jaar worden afgerond. Het daadwerkelijk opzetten van de grondwaterstand is gepland voor eind 2021, in overleg met het waterschap.
- De T1 habitattypenkaart wordt opgesteld op basis van de vegetatiekartering uit 2019. Hierbij zal het door het OBN uitgebrachte advies voor de afbakening van het habitatype Vochtige alluviale bossen – beekbegeleidend bos (H91E0C) worden meegenomen. Actie provincie Gelderland.
- SBB meldt bij het waterschap het aanbrengen van een pompput op locatie B. Wanneer dit blijvend leidt tot een knelpunt voor de realisatie van de Natura 2000 doelen zal SBB dit melden bij de provincie zodat de provincie hierop actie kan ondernemen. Actie SBB.

Openstaande aandachtspunten voorgaande jaren en stand van zaken n.a.v. veldbezoek 2021:

- 2019: De habitattypen in het oude reservaat hebben last van hoge recreatiedruk. Het is van belang om de recreatie hier te reguleren en daarmee de druk te verminderen.
2020: *Er ligt een plan klaar om de recreatie beter te zoneren. Hoofdpunten van dit plan zijn verplaatsing van de parkeerplaats en aanleg van een wandelroute aan de buitenrand van het oude reservaat, gevolgd afsluiting van het 'gedoogpad' en intensievere handhaving.*
2021: *Deze maatregelen zijn uitgevoerd.*

- 2019: Het effect van de droogte van 2018 lijkt mee te vallen. Aandachtspunt is dat wanneer komende jaren opnieuw grote droogte perioden voorkomen, dit problemen kan geven voor de boomkikkerpopulatie door gebrek aan voortplantingswateren in meerdere jaren.
2020: na twee droge zomers en een droog voorjaar is dit knelpunt urgent en zijn de droogte-effecten goed zichtbaar in het terrein. De verwachting is dat de geplande maatregelen voor hydrologisch herstel (M1a) gaan helpen. Hopelijk houden de meest kritische soorten het tot die tijd vol.
2021: De effecten van de droogten in 2018, 2019 en 2020 zijn nog onvoldoende bekend, monitoring zal duidelijkheid moeten geven.
- 2019: Op basis van de nieuwe vegetatiekartering die nog plaats moet vinden, zal Provincie Gelderland de habitattypenkaart actualiseren.
2020: In 2019 is een vegetatiekartering uitgevoerd. In 2020 wordt deze aangevuld met enkele extra percelen. De resultaten worden eind 2020 gepresenteerd in een rapport voor het hele N2000-gebied Stelkampsveld. Vervolgens wordt in 2021 op basis van dit rapport de habitattypenkaart aangepast.
2021: De T1-habitattypenkaart zal naar verwachting in 2022 beschikbaar komen..
- 2017: Van de greppeltjes nabij het zwak gebufferde ven in het noordoosten en het blauwgrasland in het zuiden, dient na uitvoering van de hydrologische maatregelen te worden beoordeeld of ze moeten worden gedempt.
2018, 2019, 2020 en 2021: Actie blijft staan. Eventueel kiezen voor verondiepen in plaats van dempen.
- 2017, 2018 en 2019: de bosrand met bijbehorende vegetatie en bovengrond die is blijven liggen bij het verwijderen van het bos in het westen (Entelsveld), moet nog worden verwijderd zodat de gradiënt niet meer wordt onderbroken (actie Staatsbosbeheer).
2020: De boswerkzaamheden rondom Entelsveld worden in najaar 2020 afgerond. Er wordt echter minder bos verwijderd dan aanvankelijk gepland, vanwege het vóórkomen van grote keverorchis.
2021: De werkzaamheden zijn uitgevoerd. Er zijn inderdaad delen gespaard ten behoeve van grote keverorchis, een havikshorst en een dassenburcht.

Dit verslag is vastgesteld door:

.....
Handtekening

(datum)

.....
Handtekening

(datum)